

UN ADEVAR CONVENABIL

Micii agricultori pot hrani lumea

Multi sunt convinsi ca avem nevoie de agricultura industriala pentru a hrani lumea, ca nu exista o alta cale. Dar ei cred asta prea usor. Adevarul este ca micii fermierii pot face mai mult decat agricultura industriala.

"Continuarea pe calea curenta nu este o optiune"

Criticile impotriva agriculturii moderne de astazi sunt larg raspandite si bine argumentate. Doar recent, in 15 aprilie 2008, un studiu a fost prezentat cu privire la starea agriculturii la nivel mondial⁽¹⁾. La cererea Bancii Mondiale si FAO, patru sute de oameni de stiinta au lucrat la acest raport timp de trei ani.

Concluzia lor: Continuarea pe calea curenta nu este o optiune. Stiinta si tehnologia au dus la marirea brusca a productivitatii. Dar profitul obtinut a fost raspandit inegal. In plus, consecintele asupra mediului si costurile sociale s-au dovedit a fi insuportabil de mari. De aceea, conform acestor oameni de stiinta, agricultura trebuie sa adopte o abordare diferita si sa utilizeze tehnologia cu mai mult discernamant.

Trebuie sa ne protejam capitalul de mediu - cum ar fi solul si apa - si sa actionam pentru obtinerea unei agriculturi agro-ecologice care utilizeaza ingrasaminte naturale si seminte traditionale, care permite naturii sa-si urmeze cursul si care reduce distanta dintre productia agricola si consumatori. Este posibil asa ceva? Da, cu siguranta. In intreaga lume exista 2.5 miliarde de oameni care traiesc din agricultura - fermieri -

barbati, femei si copiii lor. Pretutindeni unde aceste familii de fermieri au acces la terenuri suficiente si bune si la mijloacele de investitie in agricultura productiva, pur si simplu fac o munca uimitoare. Ei sunt perfect capabili sa furnizeze suficienta hrana pentru intreaga lume. In plus, aceasta forma de agricultura genereaza un profit care este distribuit intr-un mod mult mai egal si este pe departe mult mai putin daunatoare pentru mediu.

Micii agricultori au performante de productie mai bune

O scurta calatorie prin lume ofera argumente convingatoare. In multe regiuni ferme mici si mijlocii produc alimente pentru pietele locale si nationale. Ei s-au dovedit mai productivi si mai eficienti decat marile companii industriale de export.

Putem lua ca exemplu Brazilia, cunoscuta mai ales pentru exportul agro-industrial de soia, carne, zahar si asa-numitul biocombustibil. Dar, din fericire - in special in sudul Braziliei - exista si ferme de familie in floritoare/prospere. Zonele in care terenul este prea denivelat - de deal si, prin urmare, nu este potrivit pentru monocultura de soia, sunt caracterizate de o mare diversitate de culturi. Sa permitem cifrelor sa vorbeasca de la sine.⁽²⁾

Dintre toate intreprinderile agricole din aceasta tara vasta, 85% sunt ferme familiale. Acestea detin doar 42% din terenul agricol. Si, mai important, reusesc sa produca aproape patruzeci la suta din intreaga productie agricola si peste jumatate din productia de alimente de baza.

Criticii ar putea comenta ca micii agricultori pot fi la fel de eficienti ca si agricultura industrial, dar nu mai eficienti decat aceasta. Totusi, trebuie luat in considerare faptul ca patruzeci la suta din aceste ferme familiale sunt producatoare de alimente pentru a supravietui, nu genereaza nici un venit financiar si ajung la piata prea putin sau deloc. Au un capital prea mic pentru a fi capabile sa lucreze eficient.

Are deci, sens comparatia agro-industriei cu o treime din fermele familiale care are acces la mijloacele necesare. Si putem invata mult mai

mult din aceasta comparatie, deoarece acest grup de fermieri raspunde pentru majoritatea productiei fermelor familiale.

Productivitatea lor este semnificativ mai mare decat cea agro-industriala. Cu alte cuvinte, daca se fac investitii suficiente in agricultura de familie, aceasta reuseste performante semnificativ mai bune decat agro-industria. Iar cand vine vorba ca agricultorii sa-si castige traiul din locurile lor de munca, agricultura la scara redusa castiga dincolo de orice comparatie. In prezent, boabele de soia reprezinta 42 la suta din productia agricola in Brazilia, ocupand pana 45 la suta din toate campurile de porumb ... oferind in acelasi timp locuri de munca doar pentru 5,5 la suta din agricultori si muncitori in agricultura.⁽³⁾

Un motiv in plus pentru a alege agricultura la scara redusa. Acesta este si motivul pentru Vredeseilanden sprijina Fetraf, o organizatie de ferme familiale cu 750.000 de familii membre. Aceasta miscare depune eforturi pentru interactiunea cu politica, societatea si economia - o poveste atat de interesanta, incat nu o putem lasa in afara prezentului articol. Fetraf - federatia muncitorilor in agricultura de familie - se doreste a fi in primul rand un sindicat care apara interesele membrilor sai si este integrat in cea mai mare federatie sindicala de comert din Brazilia, CUT.

Acesta a dezvoltat de asemenea, o perspectiva pe termen lung pentru economie care sa inspire elaborarea de initiative impotriva agro industriei distructive si distributiei en gros. Membrii sai depun eforturi pentru cat de multa auto-suficienta posibila si sa produca pentru pietele locale si braziliene. In plus, ei nu vor sa se limiteze numai la productie dar, de asemenea, doresc sa-si vanda produsele. In acest scop, ei incearca sa vina in contact direct cu consumatorii, clientii lor. In acelasi timp, daca este posibil ei ai dori sa proceseze produsele agricole in produse care valoreaza mai mult, de exemplu, branza si vin in loc de lapte si struguri.

Ambitia lor este sa devina independenti din punct de vedere economic si sa preia intregul lant alimentar, de la fermier la consumator. In vederea sprijinirii acestor activitati economice, s-au organizat in cooperari, variind de la colaborari de mici dimensiuni care organizeaza o piata a agricultorilor si infiinteaza un magazin in oras pentru produsele

agricultorilor, la colaborari mari care aduc energie electrica in zonele rurale sau care chiar pot prelua o fabrica de lapte de stat in stare de faliment, luand-o inaintea unei multinationale, si sa livreze lapte la supermarket-uri.

Cooperativa de credit este prezent in intreaga Brazilie, dar mai ales in orase din partea de sud si de nord-est. Este de o importanta vitala pentru agricultorii care au nevoie de bani pentru investitii. Dar viziunea si activitatile Fetraf merg mai departe de atat. Doreste de asemenea o alternativa durabila in ceea ce priveste mediul. Asa ca a optat pentru agricultura ecologica, fara pesticide.

In al treilea rand, Fetraf mai doreste sa exercite o influenta puternica asupra reprezentantilor politici si sa intareasca politica guvernului care ia in considerare interesele micilor fermieri si ofera alternativelor economice oportunitatile si sprijinul necesar. Este extrem de interesant modul in care a reusit sa convinga micii fermieri sa fie furnizori in programul guvernului Fome Zero care are ca scop eradicarea foametei in Brazilia. Aceasta este o situatie de castig pentru ambele parti - agricultorii din zonele rurale si saracii din orase. Fetraf nu vrea sa se limiteze la exercitarea influentei in domeniul agriculturii, se straduieste, de asemenea, pentru bune politici guvernamentale si in alte domenii sociale cum ar fi educatia.⁽⁴⁾

Sa privim acum spre o alta parte din America Latina, in regiunile tropicale, unde micii agricultori adesea cultiva diferite plante pe acelasi camp. Aceasta este o practica comuna, patruzeci la suta din cassava, pana la saizeci la suta din porumb si chiar optzeci la suta din fasole sunt cultivate in combinatie cu alte culturi. Cu alte cuvinte, cele mai importante culturi alimentare. Cercetarile au aratat ca acesti fermieri produc randamente care sunt cu douazeci-saizeci la suta mai mari decat cele obtinute prin monocultura in agricultura industrială. Din nou, aceasta abordare are ca rezultat mai multe locuri de munca si deci, mai multe persoane pot castiga un venit decent.⁽⁵⁾

Chiar si in zona muntoasa aspra din Cañar, Ecuador, grupuri de femei-agricultori dovedesc ca isi pot castiga un trai decent prin vanzarea

de legume sanatoase in regiunea lor si in cel mai mare oras din zona, Cuenca. Ele cresc toate culturile intr-un mod ecologic, respectand vulnerabilitatea solului de munte. Cei 170 de agricultori, barbati si femei din Chuya Mikuna - o organizatie partenera Vredeseilanden - sunt un exemplu de sistem economic care incearca sa obtina un echilibru intre cerere si oferta. Rezultatele acestui proiect pilot vor fi folosite in alte regiuni.

Agricultura la scara redusa/agricultura “de familie”- o piatra de temelie pentru societatile de success

Sa ne mutam acum in Asia, pe departe continentul cel mai populat. Aici au fost obtinute cele mai impresionante rezultate din ultimele decenii au fost realizate. Intre 1981 si 2001, China a reusit sa elibereze 500 milioane de oameni - o jumatate de miliard - de saracie. Acest lucru se datoreaza in primul rand datorita agriculturii si zonelor rurale, unde in acea perioada nivelul saraciei a scazut de la peste trei sferturi din populatie pana la douasprezece procente. Secretul din spatele acestui succes este complex.

Agricultorilor chinezi - micilor agricultori - le-au fost date mai multe drepturi pe terenurile lor, guvernul ofera preturi mai bune pentru produsele lor si beneficiaza, de asemenea, de o piata interna partial liberalizata.⁽⁶⁾

Totul se invarte in jurul respectului pentru agricultura de familie. Acest lucru a dus la o crestere aproape incredibla a productiei, mult mai rapida decat cresterea populatiei si la o crestere in productivitate. Aceasta revolutie care face agricultura din ce in ce mai profitabila ofera noi oportunitati pentru investitii in industrializare prin eliberarea de persoane si de mijloace financiare. Si pentru o industrie emergenta prosperitatea zonelor rurale are cel mai mare potential de vanzari.

Acest lucru s-a intamplat inainte in Taiwan si Coreea de Sud, unde protectia agriculturii si succesul sau ulterior a condus aceste tari spre transformarea in scurt timp in state cu o industrializare prospera.⁽⁷⁾

Vietnamul le urmeaza mai mult sau mai putin exemplul. Nu este surprinzator, asadar, ca aceasta tara se concentreaza asupra securitatii alimentare proprii. In timp, aceasta va deveni amenintata de industrializarea rapida si de extinderea la fel de rapida a oraselor. De aceea Vietnamul, nu doreste ca aceasta extindere sa se intample pe cel mai bun teren agricol, si in zonele mai putin fertile si / sau zonele mai deluroase. De aceea si Guvernul restrictioneaza exportul de orez, alimentul de baza al vietnamezilor. Prin urmare, a decis sa exporte un maximum de 3,5 milioane de tone de orez in 2008 si nu 4 sau chiar 4,5 milioane de tone. Ideea este de a reduce presiunea asupra preturilor si de a avea asigurarea ca un bol de orez ramane accesibil pentru toti cetatenii vietnamezi.

Cultivarea durabila a orezului da randamente mai mari si produce venituri mai mari

In Flores, in Districtul Barat Manggarai, familiile de fermieri au participat la Farmer Field Schools (FFS), proiect realizat de Vredeseilanden si ONG-urile locale Yakines. Acest proiect a inceput in 2002 cu un grup de cincizeci de persoane, dar acum a reusit sa capteze interesul aproape intregului sat. Prin intermediul acestor scoli de fermieri, ei au reusit acum cu un succes considerabil cresterea randamentului si au revenit la productia lor agricola si - cel mai important - construirea unei fundatii pentru un viitor sustenabil.

Rofina Jenia, o agriculatoare din sat ne spune ca prin experimente de mici dimensiuni satenii au gasit noi modalitati de plantare a orezului. "Am folosit seminte de orez locale si nu am folosit deloc substante chimice sau pesticide. Am folosit gunoi de grajd de vaca si ingrasaminte verzi. Pentru prevenirea daunatorilor am stropit culturile, cu frunze si extracte de radacini pe care le utilizam, de asemenea, ca medicamente naturale." "Dupa cativa ani, nu numai costurile de productie au fost reduse cu 20 - 30 de procente", a continuat ea. "De asemenea, randamentul a crescut de la 4,5 tone pe hectar la 5,2 tone pe hectar."

Membrii grupului au lucrat impreuna pentru a invata din experientele fiecaruia. Acest lucru a insemnat ca in curand au inceput sa se organizeze si sa construiasca depozite comunale de stocare a orezului. "Din acel moment am fost destul de auto-suficienti si capabili sa creastem alimente proprii pe teren propriu ", spune Rofina. "Urmatorul pas a fost in cultivare de orez ecologic", spune ea. "Orezul ecologic are un pret bun pe piata, care este cu 15% mai mare decat cel al orezului obisnuit."

ONGul local Yakines a primit sprijin din partea Vredeseilanden si au influentat direct peste 3.000 de familii de fermieri din districtul Manggarai in ultimii patru ani, folosind metode de formare (training) care vizeaza durabilitatea, randamente mai mari si reducerea costurilor in agricultura. Agricultura facuta de oameni pentru oameni, bazata pe principii de mediu este perfect capabila sa asigure aprovizionarea cu alimente si sa genereze un venit decent pentru agricultori barbati si femei cu mijloace financiare limitate.

Un numar de sate din zona din jurul Tambacounda in Senegal investesc in dezvoltare prin investitii in agricultura. La inceputul anilor 1980 un grup de agricultori au descoperit oportunitatile pe care le oferea cultivarea de banane si au instituit Aprovag - organizatie a agricultorilor.

Fara plantatii, doar grupuri de mici agricultori transforma cultivarea de banane intr-o activitate profitabila. In prezent, Aprovag are 1050 de membri, organizatia continuand sa se extinda. Aceasta initiativa incepe, treptat, sa avantajeze restul regiunii. Sate noi sunt fondate de migranti care nu mai trebuie sa-si asume riscul de a trece in Europa si care au vazut noile oportunitati pe care le are de oferit agricultura.

"Unul dintre prietenii nostri a plecat in Europa si dupa o luna Spania l-a trimis inapoi. Acum el lucreaza aici. Nu trebuie sa-ti risti viata aici. Daca ar fi sa merg vreodata in Europa ar fi pentru a afla mai multe despre banane", spune unul dintre migrantii din satul Bady. Vredeseilanden ofera sprijin pentru organizatie, printre altele, pentru a o ajuta sa caute metode de prelucrare a bananelor si a altor fructe cultivate in regiune.

Modelul agricol european

Economia industrializata din Asia isi datoreaza succesul in parte protectiei de inalta performanta in principal a agriculturii la scara redusa/agricultura la nivel de familie. Acest succes nu a aparut peste noapte. Daca ne-am intoarce in timp, am vedea ca tarile europene au avut acelasi drum inaintea lor. Si acestea au trebuit sa treaca printr-o revolutie agricola si au continuat sa respecte agricultura de familie intr-o mare masura. In modul acesta au putut utiliza profitul din acest sector pentru a investi in dezvoltarea industrială, întotdeauna tinand cont de pastrarea unui echilibru între industrie, mediul rural si economia rurala.

Este in interesul Europei sa se asigure ca agricultura la nivel de familie ramane sanatoasa deoarece aceasta este capabila sa hraneasca populatia europeana. Ceea ce este extrem de important in momente de crestere a nesigurantei produselor alimentare, momente in care nu este recomandabil ca Europa sa-si puna toata increderea in piata mondiala pentru aprovizionare.

Cultivarea majoritatii alimentelor din Europa in Europa este, de asemenea, mai responsabila fata de mediu decat bazandu-se pe agricultura industrială straina, care este mai daunatoare pentru mediu. In plus, aceasta din urma ar insemna tinerea alimentelor departe de saracii din Sud. Majoritatea europenilor sunt perfect capabili sa plateasca pentru acele alimentele, in timp ce pentru cei saraci din sud sunt acest lucru ar fi foarte dificil sau chiar imposibil.

O abundenta de legume in estul Congo

Intr-o regiune instabila, cum este estul Congo, investitia in agricultura la nivel familial se dovedeste a fi avantajoasa si face o mare diferenta pentru populatia care a fost supusa devastarii razboiului.

Organizatia de cooperare Coocenki (7700 membri), uniunea sindicala a agricultorilor Sydip (14116 membri), si organizatiile agricole Apav si Apader au primit sprijinul Vredeseilanden timp de mai multi ani. Acestia fac o diferenta in regiunea din jurul Butembo. Apader s-a concentrat pe

cultivarea orezului. Cantitatile produse acum sunt mai mult decat suficiente pentru hrana familiilor agricole si raman destule si pentru export. Peste tot in satele din jur si chiar si pe piete in orasul Butembo, oamenii vorbesc despre,"orezul "APADER".

Incet, dar in mod constant colibe de lut sunt inlocuite cu case de piatra cu un acoperis din metal mai solid. Organizatia agricultorilor APAV are o "gradina de legume" experimentala. Varietatea de legume, fructe si plante cultivate acolo este impresionanta: broccoli, busuioc-lamaie, praz, papaya, coriandru, fenicul, rosii, ananas ... Si toate acestea in mijlocul saracului Congo de Est. Exista o abundenta de culturi diferite. Echipa APAV tine o evidenta detaliata a soiurilor care cresc bine, si mai ales a celor care produc noi seminte. Aceste soiuri sunt cele mai interesante pentru distribuirea la populatie. Tin cu greu pasul cu cererea.

Zona a devenit un centru de instruire si de studiu unde 15 angajati APAV lucreaza in continuu pentru a imbunatati cele mai interesante si productive culturi. Aceasta cunoastere poate fi transferata sesiunilor de instruire organizate de Sydip.

Micii agricultori au peste tot performante mai bune decat agricultura industrială

Agricultura la scara redusa / de familie produce mult mai mult pe hectar decat agricultura industrială. Este semnificativ mai productiva, dupa cum stim deja. Dar asta nu este tot. In timp ce agro-industria la scara larga lasa fermierii sa moara si nu le pasa de populatia din orasele invecinate, agricultura la scara redusa de inalta performanta are performante dincolo de comparatie. Agricultura de familie conduce in mare masura dezvoltarea economica si bunastarea in regiunile ii este permis sa joace un rol de lider, deoarece venitul castigat este in mare masura cheltuit in regiunile inconjuratoare. In zone in care, in principal fermele familiale o duc bine, si orasele invecinate prospera: exista mai multe afaceri locale, au aparut mai multe strazi si trotuare, mai multe scoli, parcuri, biserici, cluburi, si ziare, furnizarea de servicii mai bune,

locuri de munca mai multe si participare mai activa a cetatenilor in viata comunitatii. Acest lucru a fost demonstrat in mai multe studii, dintre care cel mai vechi dateaza din anii 1940, California. Si nu se termina aici, pentru ca in cazul in care acest tip de agricultura aplica metode ecologice, are o mai buna grija de starea mediului. Agricultura agro-ecologica reduce input-urile externe (furaje pentru vite, ingrasaminte chimice si pesticide) la un minimum necesar. Balanta de energie este mult mai pozitiva, se foloseste mult mai economic de rezerva limitata de apa si creste fertilitatea solului. Si totusi inca produce mai mult decat agricultura moderna de inalta tehnologie, care se bazeaza complet pe materii prime externe.⁽⁸⁾

Deci, acesta este un adevar convenabil de care ar trebui sa ne bucuram: micii fermieri pot hrani lumea astazi, maine si peste cincizeci de ani. Si toate acestea intr-un mod durabil. Aceasta este puterea agriculturii la scara redusa.

Note de subsol

- (1) International Assessment of Agricultural Science and Technology for Development (IAASTD), *Report on the state of global agriculture*, 15 April 2008 (- Evaluarea Internationala de Stiinte Agricole si Tehnologie pentru Dezvoltare (IAASTD), *Raport*

privind starea agriculturii la nivel mondial, 15/4/2008) IAASTD a fost fondata de catre Banca Mondiala si FAO cu ocazia Summit-ului Mondial privind dezvoltarea durabila in 2002 si este, de asemenea, sustinuta de UNESCO.
http://www.agroeco.org/doc/new_docs/Calif-altagr.pdf

(2) da Veiga J.E. (Profesor, Departmentul de Economie, Universitatea São Paulo, Brazilia), *Poverty alleviation through access to land: the experience of the Brazilian agrarian reform process*, 2003 (*Reducerea saraciei prin accesul la teren: experienta procesului de reforma agrara din Brazilia*, 2003)

www.fao.org/docrep/006/j0415t/j0415t07.htm

(3) ActionAid International, *Hungry for solutions. Progress towards securing the Right to Food Ten Years after the World Food Summit*, 2006, see p.74 and other pages.

http://www.actionaid.org/assets/pdf/HungryforSolutions_2112006_112539.pdf

(4) Barrez Dirk, *Koe 80 heeft een probleem. Boer, consument, agro-industrie en grootdistributie*, EPO & Vredeseilanden et al., 2007, 254p. www.vredeseilanden.be
www.pala.be

(5) Altieri Miguel en Nicholls Clara, *Agroecology And The Search For A Truly Sustainable Agriculture*, (*Agroecologia si cautarea unei agriculturi cu adevarat sustenabile*) University of California, Berkeley, 2005, 291 p., see p.150-151 and other pages.

<http://www.agroeco.org/doc/agroecology-engl-PNUMA.pdf>

(6) World Bank, *World Development Report 2008. Agriculture for Development*, see p.46 and other pages.

(7) Barrez Dirk, idem

(8) Rosset Peter M. , *Food Is Different. Why We Must Get The WTO Out Of Agriculture*, Zed Books, London, 2006

Informatii suplimentare pe aceasta tema - productivitatea mai mare a agriculturii de familie in comparatie cu agricultura la scara larga industrială:

1. Rosset, Peter M., *The Multiple Functions and Benefits of Small Farm Agriculture In the Context of Global Trade Negotiations*, 1999

2. Carter, Michael R., "Identification of the Inverse Relationship between Farm Size and Productivity: An Empirical Analysis of Peasant Agricultural Production," *Oxford Economic Papers*, no. 36 (1984): 131-145.
3. Barret, Christopher B. "On Price Risk and the Inverse Farm Size-Productivity Relationship," University of Wisconsin-Madison, Department of Agricultural Economics Staff Paper Series no. 369, 1993.
4. Cornia, Giovanni Andrea. 1985. "Farm Size, Land Yields and the Agricultural Production Function: An Analysis for Fifteen Developing Countries." *World Development* 13(4):513-534.
5. D'Souza, Gerard and John Ikerd. 1996. "Small Farms and Sustainable Development: Is Small More Sustainable?" *Journal of Agricultural and Applied Economics* 28(1):73-83
6. Ellis, Frank. *Peasant Economics: Farm Households and Agrarian Development*, 2nd edition (Cambridge: Cambridge University Press, 1993).
7. Pretty, J. 1995. *Regenerating Agriculture*. Washington: World Resources Institute.
8. Sobhan, Rehman. 1993. *Agrarian Reform and Social Transformation: Preconditions for Development*. London: Zed.
9. United States Department of Agriculture. 1998. *A Time to Act: A Report of the USDA National*
10. Commission on Small Farms. *USDA Miscellaneous Publication 1545*.